

מזיכרונותיו של שלום אילתי על עזיבת גטו קובנה

בעצם לא רציתי לצאת אותו בוקר; להגיח מתוך האפולולית החמימה של אמא וחדרנו היחיד, ולהיערך ליציאה. אך היה הכרח בדבר. הסיפורים הושלמו ועתה היה הכול תלוי במעבר המוצלח דרך המשמרות.

היה זה שחר צונן של ראשית אביב וייתכן שאכלנו דבר-מה בטרם צאתנו. סמוך לבית נתקלתי בכלבלב שהחל לרוץ אחרינו בידידות גדולה ואני נקרעתי לשניים – סוף-סוף נזדמן לכאן כלב והוא יכול להיות שלי. ניסיתי להפציר באמא, כי אשוב רגע בחזרה ואסגור אותו בחדרנו – אם לא אצליח להימלט גם הבוקר, לפחות יהיה לי, לראשונה זה שנים, כלב משלי. אבל היציאה הפעם הייתה מהירה וחלקה. הקצין הגרמני נעדר מן המקום והמפקד נערך בידי אנשינו בלבד בלא שהזקיפים יתערבו. כמה צעדים נוספים וכבר היינו על החוף. משוטי הסירות פילחו את פני המים השלווים ואני הבטתי סביב הלום-קסם. אחרי שנים של גטו, לפתע מרחב שכזה, נהר, ואני שט בו כמו פעם, בקייטנות הקיץ.

בהתקרבנו לגדה השנייה הוסרו ממני בהיחבא שני הטלאים הצהובים, שאמא ניתקה מראש מחוטיהם ועתה היו מחוברים בסיכת-ביטחון בלבד. הוראותיה היו ברורות – עם הגיענו לחוף עלי לפנות היישר אל בין הליטאים הניצבים שם סביב, לחלוף על-פניהם, לחצות את הכביש ולעלות בדרך המוליכה אל בין הגבעות. לבדי יהיה עלי לצעוד קדימה מבלי לעורר חשד, ומבלי להביט לאחור. בהמשך הנתיב תצטרף אלי אשה אחת והיא תורה לי מה לעשות. הכול התנהל כמתוכנן, אלא שלא נתקלתי בכל אשה ממתינה לי בדרך. המשכתי לפי ההוראות, העמקתי לחדור אל בין הגבעות, הולך ומתרחק מן החוף ומאמא. רק אז קרבה מולי דמות חתומת-פנים ובחולפה על-פני לחשה לי שאמשיך לאיטי, היא תשוב עוד מעט ותצטרף אלי. כעבור שעה קלה כבר טיפסתי בעקבותיה במשעול תלול ומצאתי את עצמי בביתה של ליטאית קשישה, מריה.

הדברים התרחשו כה מהר וללא תקלות, עד שהתקשיתי לתפוס את שחלף עלי בהרף הזמן הקצר. לאמיתו של דבר גם היום עדיין אינני בטוח שעיכלתי את שאירע לי אותו בוקר. אבל למחרת כבר הגיעני מכתבה הראשון של אמא, רשום על פתק מגולגל, לקרוא ולשרוף: "ראיתך ילדי, מתרחק", - כך כתבה, ולא אשכח זאת – "עולה לבדך על החוף, חולף על-פני משמרות ואנשים בדרכך אל החופש. עוד יבוא יום ויעשו סרט על הבריחה המופלאה שלך מן הגטו".

אני שולחתי על-ידי אמא, כמשה בתיבה, אל חוף החיים. את סיפורי רוצה אני אפוא להקדיש לאמי. היא נתנה לי חיים פעמיים, ואת חיייה שלה לא השכילה להציל אפילו פעם אחת.

מקור: שלום אילתי, *לחצות את הנהר*, יד ושם, ירושלים, 1999, עמ' 11-12.